LV

Dabas tūrisms

Tukums un apkārtne

Tukums
Uz Tukumu pēc smukuma!

Laipni lūdzam Tukuma pusē!

Ja ir jāizvēlas, kurp doties brīvdienās vai kā atpūsties no pilsētas steigas, tad kāpēc nedoties uz Tukuma pusi un atpūsties dabā? Te var atgūt līdzsvaru, izstaigājot kājām parkus un dabas takas, sirdi un prātu iepriecināt, vērojot putnus un dzīvniekus, palutināt ķermeni, gulšņājot un ķerot saules starus smalkajās jūrmalas smiltīs gandrīz 60 km garā piekrastē.

Dodies uz Tukumu pēc smukuma!
Pēc dabas miera un klusuma!

Izdevējs: Tukuma TIC, 2023.
Izdevumu finansē:
Tukuma novada pašvaldība
Foto: Ainārs Auniņš, Aivis Dornis, Andris Jermuts, Juris Grīnfelds, Kristīne Kokuma, Mārtiņš Barons, Sabīne Unda Zeidenberga, Kurzemes plānošanas reģions, Kandavas TIC, Tukuma TIC
Iespiests: SIA "Dardedze hologrāfija"

Izdevuma tapšanā izmantota tūrisma uzņēmumu un Dabas aizsardzības pārvaldes sniegtā informācija par piedāvājumu tūristiem un atpūtniekiem.

Attēlā: Lāčupītes labsajūtas dārzs
Vāka foto: Niedrāju laipa

www.visittukums.lv

Saturs

Ķemeru Nacionālais parks 4
Dabas parks "Engures ezers" 12
Dabas parks "Abavas senleja" 15
Vēsturiskie parki 22
Parki pastaigām un izziņai 24
Kolekciju un košumdārzi 26
Takas Tukuma pievārtē 32
Daba Irlavas un Jaunpils pusē 34
Citas tuvākas un tālākas takas 36
Dižkoki 38
Garo distanču pārgājienu maršruti 40
Apskates vietu un objektu saraksts 42
Kartoshēma 43

Draudzīgas un zaļas ceļošanas ieteikumi

- Pieturieties pie esošajiem ceļiem un takām. Neizmīdiet apkārtni!
- Ejiet dabā klusu, lai netraucētu savvaļas dzīvniekus. Vediet suņus pie pavadas.
- Nebrauciet ar automašīnu pa liedagu un nenovietojiet kāpās.
- Kuriniet ugunskurus un celiet teltis īpaši šim nolūkam iekārtotās vietās. **Nekad nekuriniet ugunskuru ugunsbīstamās vietās un ugunsbīstamās sezonas laikā!**
- Trauku mazgāšanai pasmeliet ūdeni kādā lielākā traukā. Izmantoto ūdeni izlejiet uz zemes, nevis upē vai ezerā.
- Pēc iespējas mazāk izmantojiet vienreizējos iesaiņojamos materiālus.
- **Neatstājiet aiz sevis atkritumus – savāciet un atstājiet tos tiem paredzētajās vietās, bet vislabāk paņemiet sev līdzi, lai ar prieku varētu atgriezties te atkal citā reizē!**
- Ievācot meža veltes, sēnes nogrieziet ar nazi, nevis plēsiet ar roku, un ogas lasiet, neizmantojot mehāniskās ierīces.
- Ja iespējams, izmantojiet vides gidu pakalpojumus – viņi vislabāk Jums pastāstīs, ko Jūs dabā varat redzēt.
- Neatstājiet autogrāfus atpūtas vietās uz klinšu sienām, koku stumbriem vai cilvēku radītiem objektiem.
- Saudzējiet lakstaugus, sūnas, ķērpjus un to augšanas vietas. Saglabāsim dabas un kultūras pieminekļus nākamajām paaudzēm!
- **No apmeklētās vietas paņemiet sev līdzi tikai fotogrāfijas un pozitīvus iespaidus!**

Vides gidi

Zigfrīds Freimanis – 29232026
Tukuma apkārtnes takas
Ligita Tauniņa – 28302871
dabas taka "Viesatas upesloki"
Roberts Šiliņš – 29474420
dabas parks "Engures ezers"
Iveta Piese – 28396830
dabas parks "Abavas senleja"
Ilze Dravniece – 28356520
dabas parks "Abavas senleja"

Līga Aukšmuksta – 28368889
dabas parks "Abavas senleja"
Ģirts Dzērve – 26342050
dabas parks "Abavas senleja"
Māris Lācis – 29616605
dabas parks "Abavas senleja"
Jānis Šlūke – 22386129
Ķemeru Nacionālais parks
Ērika Berga – 29126551
Ķemeru Nacionālais parks
Dagnis Mukāns – 29216431
Ķemeru Nacionālais parks
Ineta Jansone – 29135543,
www.celoarinetu.lv,
Ķemeru Nacionālais parks
Armands Muižnieks – 29218560,
www.dayout.lv, www.chaikatours.lv,
Tukuma novads

Ķemeru Nacionālais parks

Ķemeru Nacionālais parks ir nodibināts 1997. gadā. Tā ir ļoti daudzveidīga un vairāk nekā 38 tūkstošu hektāru plaša teritorija. Piekrastē tagadējo Piejūras zemieni ierobežo vairākas iekšzemes kāpu rindas – Krāču kalni, Zaļā kāpa, kas ir senie Litorīnas jūras krasti. Senatnē, zemei paceļoties un jūrai iegrimstot, radušies piekrastes lagūnu ezeri – Kaņieris, Dūņieris, Slokas ezers – ar retiem sālsūdens augiem. Parka ziemeļrietumos paceļas ledus laikmeta atstātās kalnu krokas ar 30 m dziļo Valguma ezeru starp tām. Plašo meža masīvu vidū slēpjas Lielais Ķemeru tīrelis, Raganu un Zaļais purvs. Zem tiem dolomīta pamatiežu un purvu mijiedarbībā veidojas sērūdeņi, kuri izplūst virszemē Ķemeru apkārtnē un ir kūrorta pamatā jau vairākus gadsimtus. Cilvēka darbība šo teritoriju ir skārusi salīdzinoši maz, galvenokārt tikai piekrastes zvejnieku ciemos un lauksaimniecības zemēs Slampes pusē, tāpēc parks ir mājvieta daudzām retām, gan Latvijā, gan Eiropā aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām. Šeit aug 25% no Latvijas Sarkanās grāmatas augiem. No putnu valsts te mitinās gan Latvijā, gan Eiropā reti sastopamie jūras ērglis, ūpis, lietuvainis. Īpaši labvēlīgi barošanās un ligzdošanas apstākļi parkā ir melnajam stārķim, dzērvei un mazajam ērglim, griezei un arī retajiem dzeņiem – trīspirkstu, vidējam un baltmuguras. Pastāvīgs iemītnieks te ir bebrs. Lielie purvi ir drošs patvērums aļņiem, bet parka lielajā mežu masīvā mīt staltbrieži, mežacūkas, stirnas un vilki.
Ķemeru Nacionālais parks piedāvā apmeklēt un iepazīt dabu visa gada garumā, izmantojot visdažādākās takas – gan kājām ejamas, gan ar velosipēdiem izbraucamas, vērojot dabas daudzveidību.

Par parku

Vairāk informācijas: Ķemeru Nacionālā parka tūrisma informācijas un dabas izglītības centrs, "Meža māja", Ķemeri, Jūrmala. Tālr.: 67730078, 26424972, www.kemerunacionalaisparks.lv

Attēlā: daudzlapu andromeda jeb Polijlapu andromeda (*Andromeda polifolia L.*) Ķemeru Nacionālajā parkā

Ķemeru Nacionālā parka tūrisma informācijas un dabas izglītības centrs "Meža māja" atrodas Ķemeros, mitro mežu ieskautajos Vēršupītes krastos. "Meža mājā", kas 20. gadsimta 30. gados bija viens no populārākajiem restorāniem Jūrmalā – "Jautrais ods", šobrīd saimnieko Dabas aizsardzības pārvaldes Pierīgas reģionālā administrācija, kas pārrauga Ķemeru nacionālo parku un nodrošina arī dabas izglītības centra darbību, piedāvājot dažādas dabas izglītības aktivitātes.

1
"Meža māja"

Adrese: "Meža māja", Ķemeri, Jūrmala

2
Melnalkšņu dumbrāja laipa

Adrese: "Meža māja",
Ķemeri, Jūrmala

Melnalkšņu dumbrāju laipa ir viena no īsākajām takām Ķemeru Nacionālajā parkā (600 m). Tā atrodas tieši pie "Meža mājas". Te ļoti koncentrētā un izzinošā veidā var iepazīt pārmitru platlapju mežu – dumbrāju, vērojot, kā dažādu sugu koki piemērojušies dzīvei slīkšņainajos Vēršupītes krastos. Pastaiga pa laipu aizņem apmēram pusstundu.
Laipa ir savienota ar Ķemeru vēsturiskā kūrorta parka celiņiem, piedāvājot pastaigu pagarināt cauri krāšņam platlapju mežam (gāršai) līdz Ķemeru centram, atjaunotajam ūdenstornim un citiem vēsturiskā kūrorta apskates objektiem. Gan laipa, gan Ķemeru vēsturiskā kūrorta parka celiņi ir pieejami arī apmeklētājiem ratiņkrēslos un ar bērnu ratiņiem.

3
Ķemeru vēsturiskā kūrorta parks

Adrese: Tukuma iela 38, Ķemeri, Jūrmala.
Tālr.: 67147900 (Jūrmalas tūrisma informācijas centrs)

Attēlā: Mīlestības saliņa ar paviljonu

Ķemeru kūrorta parkam ir vairāk nekā 180 gadu vēsture. Ainavisko parku ar līkumoto celiņu tīklu gar Vēršupīti projektēja un 1839. gadā sāka veidot Rīgas daiļdārznieks Kārlis Heinrihs Vāgners. Parka veidošanās un attīstība turpinājās nākamos simts gados. Pēc Ķemeru viesnīcas uzcelšanas 1936. gadā, tās rietumu pusē izveidoja simetrisku parteri ar zālieniem, puķu stādījumiem un celiņiem. Pastaigas parkā tika uzskatītas par vienu no slimnieku atveseļošanās priekšnoteikumiem. Pāri Vēršupītei izveidoti vairāki tiltiņi, kuriem doti nosaukumi: "Nopūtu", "Kaprīžu", "Muzikālais" u. c.

Ķemeru parks ir senākais un apjomā lielākais publiskais dārzs Latvijā ārpus Rīgas. Parkā var apskatīt 1861. gadā uzstādīto pieminekli Ķemeru kūrorta dibinātājiem un direktoriem, 1893. gadā celto pareizticīgo baznīcu, parka arhitektūras objektus – Mīlestības saliņu ar paviljonu, sēravotu "Ķirzaciņa" ar paviljonu. 2021. gada vasarā parkā pabeigta vērienīga rekonstrukcija, atjaunojot pastaigu celiņu tīklu, uzstādot soliņus, laternas un ierīkojot bērnu rotaļu laukumu.
Ķemeru ūdenstornis ir 42 metrus augsta būve un vienlaikus ir arī augstākā Ķemeros. Tas uzcelts 1929. gadā, arhitekts Fridrihs Skujiņš. Tornī atradās sērūdens rezervuārs un dzeramā ūdens rezervuārs 100 m^3 tilpumā.
Līdz Otrajam pasaules karam torņa augšējā platformā bija ierīkots skatu laukums. Kūrorta viesi šeit no 42 metru augstuma aplūkoja Ķemeru apkārtni. Pēc rekonstrukcijas ūdenstornis sezonāli ir atvērts apmeklētājiem, piedāvājot apskatīt ekspozīciju par Ķemeru kūrorta vēsturi un izbaudīt apkārtnes ainas no divām skatu platformām 13 un 42 metru augstumā.

Slokas ezera pastaigu taka ir nedaudz garāka par 3 km un vijas gar ūdensputniem bagāta ezera krastu cauri dažādiem mežiem. Taka sākas un beidzas pie Slokas ezera, kur atbraucējus gaida iekārtots automašīnu stāvlaukums, piknika vieta un putnu vērošanas tornis. Tikai aptuveni 300 m attālumā no stāvlaukuma aplūkojams vēl viens interesants objekts – ārstniecisko dūņu ieguves vieta. Dūņas šeit iegūst un ārstniecībā izmanto kūrorta rehabilitācijas centrs "Jaunķemeri".

Zaļā kāpa ir vairāku kilometru garš ar priežu mežu apaudzis smilšu valnis, kas ir veidojies kā senās Litorīnas jūras krasts. Lai iepazītu seno jūras krastu un mežu daudzveidību, te izveidots gājēju un velosipēdistu maršruts. Pamata maršruts ir lokveida – sākas un beidzas Ķemeros, un ir 14 km garš (neskaitot pastaigu pa Sēra dīķu laipu). Taču to iespējams dažādi variēt, izmantojot iespēju nokļūt vēl citos Ķemeru Nacionālā parka apskates objektos un apdzīvotās vietās.

4
Slokas ezera pastaigu taka

Adrese: Dūņu ceļa galā pie Slokas ezera, Ķemeri, Jūrmala

Attēlā: Slokas ezera skatu tornis

5
Zaļā kāpa

Adrese: Smārdes pagasts,
Tukuma novads

Pie Kaņiera ezera Antiņciema-Jāņkroga ceļa 8. kilometrā atrodas **Kaņiera pilskalna dabas taka**, kas ved cauri mežam un zāļu purvam uz Kaņiera pilskalnu. Taka ir lokveida, tās kopējais garums ir 1,3 km. Pa ceļam tā šķērso akmeņu valni, kas iespējams, ir bijis saistīts ar pilskalnu. Par to, cik vecs ir Kaņiera pilskalns un kas to apdzīvojis, vēsturnieki joprojām strīdas. Vieni uzskata, ka tā ir ļoti sena cilšu apmetnes vieta, citi sprież, ka to izmantojuši jūras laupītāji, lai uzbruktu kuģiem.

6
Kaņiera pilskalna dabas taka

Adrese: Jāņkroga-Antiņciema 8. km,
Lapmežciema pagasts, Tukuma novads

7
Kaņiera ezera putnu novērošanas tornis, kadiķu audze un Niedrāju laipa

Adrese: starp Lapmežciemu un Antiņciemu, Lapmežciema pagasts, Tukuma novads

Attēlā pa kreisi: Niedrāju laipa,
pa labi: sēra dīķu laipa Raganu purvā

Interesanti fakti

Kaņieris ir stipri aizaudzis lagūnas tipa ezers. Krasti ir zemi, ar senāka Litorinās jūras baseina terasēm.
Tajā ir 14 salas.
Platība –11,28 km^2

Putnu vērošanas tornis atrodas Kaņiera ezera Riekstu pussalā un ļauj pārredzēt ievērojamu daļu Kaņiera ezera. Šurp vērts doties, lai priecātos par ezera ainavu, gulbjiem un elegantajiem baltajiem gārņiem.
Pa ceļam uz Kaņiera ezera putnu vērošanas torni var ieraudzīt veselu **kadiķu audzi**. Te ir viena no lielākajām kadiķu audzēm Latvijā. Pateicoties kaļķainajiem augšanas apstākļiem un regulārai zālāju apsaimniekošanai, daudzviet Kaņiera ezera piekrastē un uz tā salām izveidojušās kadiķu audzes.
Tepat sākas arī viena no neparastākajām Ķemeru Nacionālā parka laipām – **Niedrāju laipa**. Tā ir izvietota uz pontoniem un ļauj iepazīt citādi nepieejamo un noslēpumaino niedrāju pasauli. Laipas garums ir apmēram 600 m.

8
Sēra dīķu laipa Raganu purvā

Adrese: starp Antiņciemu un Ķemeriem, Lapmežciema pagasts, Tukuma novads

Raganu purvs ir viens no Ķemeru Nacionālā parka augstajiem purviem, zem kuriem veidojas slavenie sēra minerālūdeņi. Šeit izveidotā laipa, līkumojot cauri augstā purva ekosistēmai un tai raksturīgajai florai, ved līdz neparastam ģeoloģiskam objektam – sēra dīķiem, kas veidojušies sēra minerālūdeņiem izplūstot purva virskārtā. Tieši ar sēru bagātais ūdens ir iemesls Raganu purva īpatnējajai florai un dīķu nokrāsai.
Diezgan neparasta aina šajā vietā paveras pavasarī, kad dīķos savairojas mikroorganismi, kas dīķu ūdeni iekrāso dzeltenā nokrāsā. Takas garums ir 0,8 km.

9
Lielā Ķemeru tīreļa laipa

Adrese: "Tīreļi", Slampes pagasts, Tukuma novads

Attēlā: skatu tornis Lielajā Ķemeru tīrelī

10
Kupskalnu dabas taka

Adrese: Bigauņciema un Lapmežciema robeža, Lapmežciema pagasts, Tukuma novads

Kupskalnu dabas taka izveidota 2005. gadā un atjaunota 2020. gadā. Tā atrodas uz Lapmežciema un Bigauņciema robežas un gar Siliņupi ved līdz jūrai, kur apskatāms vecais Lapmežciema mols. Te izvietota arī pārģērbšanās kabīne, tualete un nelielas bērniem domātas atrakcijas. Takas garums ir 0,4 km. Dabas takas sākumā šosejas malā ir neliels auto stāvlaukums.

Lielā Ķemeru tīreļa laipa ir populārākais apskates objekts Ķemeru Nacionālajā parkā. Tā ļauj iepazīt cilvēka darbības neskartu augsto sūnu purvu. Tīreļa laipai ir izveidoti divi loki – Lielais loks 3,4 km un Mazais loks 1,4 km garumā. Lielākajā aplī ir izbūvēts skatu tornis, no kura var pārredzēt tīreļa plašumu un purva ezeriņu tūkstošus. Pārvietojoties pa laipu, lūgums ievērot norādīto kustības virzienu. Mitrā laikā laipa var būt slidena. Laipas apmeklējums ir par brīvu, auto novietošana stāvlaukumā – par maksu.

11
Dunduru pļavas

Adrese: Dunduru pļavas, Džūkstes pagasts, Tukuma novads

Attēlā: Mākslas taka "Valguma pasaules" mežā

Dunduru pļavas ir meža ieskautas palieņu pļavas, kurās jau teju 20 gadu garumā ganās taurgovis un *Polski Konik* zirgi. Šīs dzīvnieku šķirnes ir īpaši izveidotas dzīvei savvaļā un ir ļoti tuvas saviem sen izmirušajiem senčiem – tauriem un tarpāniem. Dunduru pļavas ir laba vieta putnu vērošanai. Te lielā skaitā ligzdo griezes, barojas mazais ērglis un citi plēsīgie putni, bet dabiskoto upīšu – Slampes un Skudrupītes – atjaunotajos līkumos zivis meklē melnais stārķis un lielais baltais gārnis. Putnu un citu dzīvnieku vērošanai pļavu dienvidu malā izvietots 5,5 m augsts skatu tornis. Savukārt, Melnragu rīkles apkaimē izveidotas 2 skatu platformas, no kurām paveras plašs skats uz pļavām no cita skatu punkta. Atrodoties pļavās, lūdzam uzmanīties no elektrības aploka žogā. Aplokā pie dzīvniekiem ieiet aizliegts! Lūgums arī nebarot dzīvniekus, lai tie nepierastu nākt pie cilvēkiem, un tiem kāds nevarētu kaitēt.

Baskāju taka būs atklājums veselības meklētājiem. Te ir apkopots labākais no Austrijā, Vācijā un Šveicē izmēģinātā un vēl – tikai mūsu zemei, Valguma ezera un Slocenes upes apkaimei, Ķemeru Nacionālajam parkam raksturīgais. Takas segumu veido oļi un oliši, laukakmeņi un dzirnakmeņi, sūna, čiekuri, jūrmalas smilts, niedres, šķelda, raupjš priedes stumbrs, māls, veldzējošs upes ūdens. Taka katru gadu tiek pilnveidota un papildināta. Piemērotākais laiks apmeklējumam – no maija līdz septembrim.

Mākslas takā mežā atrodami divu fotogrāfu – jaunzēlandieša ar latvieša saknēm Andra Apses un latviešu dabas fotogrāfa Andra Eglīša lielformāta darbu izstāde. **Meditācijas jeb gotiskā labirinta** pamatā ir tieši tāds pats zīmējums, kā 13. gadsimtā būvētajā grīdas labirintā Šartras katedrālē Ziemeļfrancijā. Kopš seniem laikiem ļaudis ticējuši, ka labirintam piemīt dziedinošs spēks. Tādēļ te iespējams

atrast vietu, kur nomierināt prātu. Savukārt **Godu laukumā** ikvienu gaida satikšanās ar sevi unikālā **Spoguļlabirintā**, pilnīgi citādas fotografēšanās iespējas, sasildīšanās pie **Saules zīmes, Baltijas rata** jeb **Vārdadienu labirinta** apmeklējums un citi pārsteigumi.

12
"Valguma pasaule"

Adrese: "Valguma pasaule", Smārdes pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 63181222, 29414022, www.valgumapasaule.lv

Dabas parks Engures ezers

Dabas parks "Engures ezers" izveidots 1998. gadā, un tajā ietilpst ne tikai Engures ezers un zemes ap to, bet arī Rīgas jūras līča piekraste no Mērsraga līdz Engurei, kā arī meži starp piekrasti un ezeru. Pēc augu un putnu sugu daudzveidības un apdraudēto sugu daudzuma Engures ezera ornitoloģiskais liegums (1957.) ir viena no bagātākajām teritorijām Latvijā. Pavasara un rudens migrāciju laikā te vienlaicīgi iespējams sastapt ap 900 dzērvju, pavasarī – ap 250 ziemeļu un 170 mazo gulbju, rudenī – ap 800 sējas un 1000 baltpieres zosu.

Biotopu ziņā Engures ezera lielākā vērtība ir ezera saldūdens biotopi un kaļķaino zāļu purvu lielās platības. Mērsrags ir viena no nedaudzajām vietām Latvijā, kur sastopamas iesāļām augsnēm raksturīgās jūrmalas pļavas. Engures ezera apkārtne ir viena no floristiski bagātākajām teritorijām Latvijā, kas izceļas ar dabiskumu. Tas nozīmē, ka gan mežos, gan pļavās ir tikai tiem raksturīgās augu sugas un maz tādu augu, kas parādījušies cilvēku intensīvas saimniekošanas rezultātā.

Engures Ornitoloģisko pētījumu centrs (EOPC) atrodas Engures ezera austrumu pusē, kopš 1958. gada un tajā tiek veikti šeit sastopamo putnu novērojumi un gredzenošana. Par leģendu ornitologu apvidū kļuvis ne tikai minētais centrs, bet arī tā zinātnieku radītā "peldošā māja". Lai arī parka oficiālais tūrisma sezonas laiks ir no 15. aprīļa līdz 15. oktobrim, apmeklējams tas ir arī pārējā laikā.

Par parku

Vairāk informācijas:
Engures ezera dabas parka fonds.
Tālr.: 29474420, www.eedp.lv

Attēlā pa kreisi: savvaļas zālēdāji,
attēlā zemāk: putnu novērošanas tornis pie Engures ezera

Lai uzturētu un saglabātu atklātas un parkveida ainavas, daudzās valstīs pārbaudīta pieredze ir izmantot un palaist vissezonas ganībās senas mājdzīvnieku šķirnes, kas pielāgotas dzīvei savvaļā. Tā ir darīts arī Engurē. Šie mājdzīvnieki ir ar biezāku vilnu, tādēļ var uzturēties ganībās visu gadu pat nelabvēlīgos laika apstākļos. Tie nav izvēlīgi barības ziņā: vasarā pārtiek no zāles un jaunajām niedrēm, bet ziemā tie labprāt ēd koku un krūmu zarus, mizu un skujas, bet nelabvēlīgākos apstākļos tos piebaro ar sienu. Tie arī nav jāslauc. Aploki savvaļas dzīvei pielāgotiem mājlopiem Engures ezera dabas parkā ierīkoti kopumā vairāk nekā 100 ha platībā un te ganās ap 70 liellopu – Latvijas zilās šķirnes, *Highlander, Charole, Hereford un Alpengrey* govis, kā arī ap 20 *Polski Konik* šķirnes zirgu.

13
Aploki savvaļas zālēdājiem pie Engures ezera

Adrese: Bērzciems, Engures pagasts, Tukuma novads

14
Putnu novērošanas tornis pie Engures ezera

Adrese: Bērzciems, Engures pagasts, Tukuma novads

Lai Engures ezerā mītošie putni un skaistā ainava būtu labāk apskatāmi dabas parka apmeklētājiem, pie ezera (pareizāk sakot – uz pontoniem ezerā) uzbūvēts **putnu novērošanas tornis**. No tā paveras skats pār ezeru un tā palieņu pļavām. Te izveidotais 12 metru augstais skatu tornis ļauj ieraudzīt tādus putnus kā ūpis, jūras ērglis, baltais gārnis, ziemeļu gulbis un vēl virkni dažādu putnu sugu. Saskaņā ar ornitologu teikto, migrāciju laikā šeit sastopami milzīgi dzērvju, gulbju un zosu bari un, tā kā no skatu torņiem iespējams redzēt tālāk un skatu neaizsedz dabiskie šķēršļi, pavasaros un rudeņos putnu vērotājiem nenāksies piedzīvot vilšanos. Līdz tornim ved taka caur savvaļas dzīvei pielāgoto mājdzīvnieku – zirgu un govju ezera krasta ganībām, kas nozīmē, ka jāiet garām dzīvniekiem un tādēļ jābūt uzmanīgiem.

Interesanti fakti

Lielais baltais gārnis jeb sudrabgārnis, (*Ardea alba*) ir liela auguma gārņu dzimtas putns. Gārnim ir 3 pasugas, kas ligzdo plašā areālā gandrīz visā pasaulē. Kopš 2000. gada tas ir pastāvīgs ligzdotājs arī Latvijā, lai gan pirms tam bija tikai reti ieceļojoša suga. Lielais baltais gārnis tiek salīdzināts ar eņģeli. Tas ir balts, līdzīgi kā gulbis, tikai, paceļoties gaisā, gulbja spārni skaļi švīkst, bet gārnis paceļas gaisā bez trokšņa, gluži kā "nemateriāla būtne".

15
Orhideju taka

Adrese: Bērzciems, Engures pagasts, Tukuma novads

Dabas parka "Engures ezers" palieņu pļavas, zāļu purvi un mitrie meži var lepoties **ar lielu orhideju dzimtas sugu daudzveidību** – Engures apkaimē aug 22 no Latvijā sastopamajām 32 savvaļas orhideju dzimtas sugām. Dabas parkā var apskatīt bagātīgas mušu ofrīdas audzes. Tā ir ļoti reta orhideja, kas sastopama tikai Kurzemē. Tieši šī orhideja bijusi par iemeslu takas izveidei. Takas kopējais garums ir ap 3,5 km. Piemērotākais laiks apmeklējumam ir jūnijs – jūlijs.

Mušu ofrīdas (*Ophrys insectifera L.*) zieds neizdala nektāru, bet šķidrumu, kas līdzīgs kukaiņu dziedzeru sekrētam, un tādējādi pievilina kukaiņu tēviņus, radot tiem ilūziju, ka tur ir kukaiņa mātīte. Tā zieds bez nektāra tiek pie apputeksnēšanas

Dabas parks Abavas senleja

Par parku

Vairāk informācijas: Abavas ielejas attīstības centrs, Kūrortu iela 1b, Kandava, Tukuma novads.
Tālr.: 28396830, www.senleja.lv

Dabas parks "Abavas senleja" dibināts 1999. gadā, bet aizsardzībā teritorija atrodas jau kopš 1957. gada. Parka platība ir 14933 ha. Dabas parks aptver ledājkušanas ūdeņu veidotu senieleju Latvijā – Abavas upes ieleju. Teritorijai raksturīga izcila biotopu daudzveidība, tajā skaitā ļoti retu, piemēram, kaļķaini purvi ar devela grīsli, kadiķu audzes kaļķainās pļavās u.c. Teritorija ir arī ar izcilu ainavisko vērtību. Tās mozaīkveida ainavu veido upes ielejas ainavas, pļavu un nogāžu ainavas, kā arī ģeomorfoloģiskās vērtības. Dabas parkā ietilpst ģeoloģiskie objekti – Sudmaļu ūdenskritums, Imulas dolomīta klintis, Kalnamuižas kraujas, Cimmermaņu krauja, Īvandes ūdenskritumi, Muižarāju klintis, Langsēdes klintis un Abavas Velnala.

Interesanti fakti

Kandavas krūmu čužu atradni atklāja Rīgas dabas pētnieku biedrība tālajā 1846. gadā

Sēravotu purvs ar čužu audzi ir dabas liegums Abavas upes kreisajā krastā, apmēram 1 km no Kandavas. Te aug rets pēcledus laikmeta augs – čuža (*Pentaphylloides fruticosa*) – neliels krūms, kas jūnijā un jūlijā zied dzelteniem ziediņiem. No tā tas arī ieguvis savu nosaukumu – Čužu purvs.
Bez čužām te atrodamas vēl 17 dažādas augu, 9 putnu, 14 bezmugurkaulnieku, 1326 tauriņu sugas un 2 abinieku īpaši aizsargājamas sugas. 2005. gadā te tika atrasta arī Latvijā iepriekš nezināma sūnu suga.

Netālu no purva iztekošo sēravotu ūdeni un dūņas 20. gadsimta sākumā izmantoja reimatisma ārstēšanai turpat uzbūvētajā dziedniecības iestādē, kas darbojās no 1903. līdz 1940. gadam un bija plaši apmeklēta, bet šobrīd redzamas tikai drupas.
Visi purva ūdeņi ir ar augstu mineralizācijas pakāpi. **Velna acs avota** ūdens satur sērūdeņradi. No tā iztek **Velna acs jeb Pirts strauts**, bet tālāk purvā ir **Smirnieku strauts**.
Purvu vislabāk iepazīt, ejot pa tajā ierīkotu taku, kas ir ap 4 km gara.

16
Čužu purvs un taka

Adrese: Sēravotu un Sila ielas gals, Kandava, Tukuma novads

Attēlā: pēcledus laikmeta augs – čuža

Vecie Ozolāji izsenis ir bijusi iecienīta kandavnieku pastaigu un atpūtas vieta, kas atrodas starp Kandavu un Kandavas Mācītājmuižu. 20. gadsimta 20. un 30. gados te notikušas teātra izrādes, koncerti, zaļumballes. Te bijusi arī vietējo skautu pulcēšanās vieta. Un tikai vēlāk radās tagadējā "Ozolāju" – brīvdabas estrāde Kandavas puses kultūras pasākumiem.
Veco Ozolāju taka ir 1,2 km gara un ved pa stāvo senās Abavas krasta nogāzi līdz bioloģiski vērtīgajām pļavām tās tagadējos krastos. Takā izveidotas kāpnes un divas skatu platformas, lai pastaigu mīļotāji saudzētu stāvo nogāzi.

17
Veco Ozolāju taka

Adrese: "Mācītājmāja", Kandavas pagasts, Tukuma novads

18
Imulas dabas takas ar Lejaslanksēdes Velna pēdas akmeni, Buses pilskalnu un Kauķa kalnu

Adreses:
1. posms – "Vītiņi",
Matkules pagasts, Tukuma novads.
2. posms – "Buses",
Matkules pagasts, Tukuma novads.
3. posms – Kauķa kalns,
Matkules pagasts, Tukuma novads

Attēlā: Buses pilskalns

Imula ir viena no lielākajām Abavas upes pietekām. Tā īpaši strauja ir pavasarī palu laikā, kad drosmīgākie laivotāji tajā pārbauda savas iemaņas laivošanā.

Imulas upes krasti izejami un apkārtnes pauguri pievārējami 3 posmos. Pirmais ir aptuveni 4 km garš un sākas pie Imulas ietekas Abavā, pie "Vītiņu" mājām un ejams līdz viesu namam "Villa Taka", un tad pa ceļu līdz "Rožkalniem". Šajās mājās, iepriekš sarunājot, var izmantot arī ugunskura vietu. Ceļā var ieraudzīt **Langsēdes Velna pēdas akmeni**, kas atrodas Imulas upē. Akmens nav pārāk liels, un tā virspusē ir pēdas nospiedums. Teika stāsta, ka uz tā savā skrējienā velns ir atspēries, nākamo soli likdams jau pāri Abavai.

Otrs takas posms sākas pie "Busēm". Tas aicina apciemot **Buses pilskalnu**. Pēc atrastajām keramikas lauskām secināts, ka Buses pilskalns apdzīvots jau 1. g.t. p.m.ē. un mūsu ēras sākumā, kā arī vēl 10. un 14. gadsimtā. Uzskata, ka pēdējā posmā pilskalnā dzīvojuši kurši un tas kopā ar senpilsētu bijis viens no lielākajiem kuršu centriem. Tālāk taka ved uz **Baznīckalnu**, ko uzskata par senu kulta vietu, un Kauķa kalnu. Šis posma garums ir aptuveni 2,7 km.

Trešais taku posms sākas no **Kauķa kalna**, kurš dēvēts arī par Matkules, Kursas vai Imulas Staburagu. Kauķa kalns ir šūnakmens klints Imulas ielejā, un tā nosaukums veidojies no vietvārda 'kauķis'. Tā Kurzemē sauc avotu kaļķus. Taka ir aptuveni 3,3 km gara un aizved līdz "Grotēm". Šī taka ir pietiekami mežonīga un domāta fiziski labi sagatavotiem gājējiem – ar dziļām gravām, stāvām nogāzēm, bebru uzpludinātiem strautiņiem un zemes noslīdējumiem. Tomēr "saldais ēdiens", ejot šo taku ir fantastiskie Abavas senielejas skati. Taka vislabāk ir ejama bezlapu periodā.

Imulas taku 3 posmi dabā ir marķēti ar baltām svītrām uz kokiem. Vietām ir norādes uz stabiņiem. Dodoties pa takām, jāņem vērā, ka tās atrodas uz privātām zemēm.

19
Abavas Velnakmens

Adrese: "Melderi", Kandavas pagasts, Tukuma novads

Vietu, kur atrodas **Abavas jeb Melderu Velnakmens**, apvij teikas un nostāsti. Ir saglabājies ticējums, ka, ja akmenim divreiz apiet apkārt saules gaitas virzienā un vienreiz pretēji saules gaitai, Velnakmens varot piepildīt pie tā klusi domās izteiktās vēlēšanās. Savukārt kāda teika vēsta, ka sensenos laikos Velns ar akmeni gribējis aizdambēt Abavu, taču pēdējā brīdī iedziedājies gailis un nelabajam bijis jāmūk, nometot akmeni tagadējā vietā.

Velnakmens pēc izmēriem ir dižakmens. Tā apkārtmērs ir 15 m, bet augstums ziemeļu pusē – 1,9 metri. Akmens ir valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis, kas tiek uzskatīts par kulta vietu. Pie tā savulaik atrasti ir 2.–4. gadsimta bronzas aproces fragmenti.

Dodoties apmeklēt akmeni, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

Attēlā: Zāģeru Velnakmens

Interesanti fakti

Latvijā par valsts nozīmes dabas pieminekļiem uzskatāmi dižakmeņi ar tilpumu virs 10 m^3, par vietējas nozīmes – virs 7 m^3.

Aizsargājama objekta statuss piemērojams arī tiem akmeņiem, kas atrodas jūras piekrastē ūdenī un pludmalē 300 m no krasta neatkarīgi no to lieluma.

20
Zāģeru Velnakmens

Adrese: "Zāģeri", Kandavas pagasts, Tukuma novads

Zāģeru Velnakmens ir noslēpies Amulas upes labajā krastā, gravā netālu no "Zāģeru" mājām. Atrast to nav viegli. Tā apkārtmērs ir aptuveni 15 m, bet augstums – 3 metri. Akmens kādreiz kalpojis kā robežzīme starp Kandavas un Vānes pagastu. Tā virspusē ir iekalts krusts. Dodoties apmeklēt akmeni, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

21
"Zviedru cepures" dabas takas

Adrese: atpūtas komplekss "Zviedru cepure", "Piltiņi", Matkules pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 26405405, www.zviedrucepure.lv

Attēlā: Piltiņkalns

Atpūtas komplekss "Zviedru cepure" savu nosaukumu ieguvis no **Piltiņkalna**. Nostāsti vēstī, ka kalniņš radies zviedru-poļu kara laikā, kad to ar cepurēm sanesuši kareivji, apbedījot kritušos biedrus kopējā kapā. Godinot savu karavadoni, viņi iedēstījuši kalna galā ozolu, bet viņa līgavai, kas gaidīja mājās savu iecerēto, – liepu kalna nogāzē. Tā nu gadu simtiem ozols un liepa tiekušies viens pēc otra. Iespējams, no šī stāsta radusies **Mīlestības takas** ideja, kas gandrīz 1,6 km garumā ved no atpūtas kompleksa cauri mežam augšup kalnā, lai no kalna virsotnes varētu apskatīt Abavas senleju visā tās krāšņumā.

Savukārt, **Zirgu taka** aizved no "Zviedru cepures" uz Sabili, vai otrādi – no Sabiles uz "Zviedru cepuri", piedāvājot izbaudīt brīnišķīgu Abavas senlejas ainavu, iepazīstot Sabiles vēsturisko centru un uzzinot, kas ir "Sabiles Ēģipte". Takas garums ir aptuveni 3,2 km.
Dodoties pa takām, jāņem vērā, ka tās atrodas uz privātām zemēm.

Posmā starp Kandavu un Sabili atrodas "**Drubazu**" saimniecība, kuras pļavās ganās Galovejas šķirnes liellopi, lai tās uzturētu dabiskā veidā. Dabas izzinātājiem te izveidota **Botānikas taka**, kas vijas augšup un lejup pa nogāzi cauri Abavas ielejai raksturīgajām pļavām. Tā veidota 2 lokos, kas ir 1,2 km un 2 km gari. Nogāzes slīpuma atšķirīgie mitruma apstākļi un dažādās augsnes veicinājušas vairāku pļavu tipu veidošanos. Šeit var redzēt vienu no blīvākajām un skaistākajām kadiķu norām Latvijā.
Takai var mainīties maršruts atkarībā no lopu ganību izvietojuma. Periodiski tā var būt slēgta apmeklētājiem. Pirms došanās uz taku, lūgums noskaidrot, vai tā ir atvērta. Dodoties pa taku, jāņem vērā, ka tā atrodas uz privātām zemēm.

22
"Drubazu" Botānikas taka un savvaļas liellopu ganības

Adrese: "Drubazas", Abavas pagasts, Talsu novads. Tālr.: 28370702, www.facebook.com/drubazasvins

Attēlā: Purva dzeguzene (*Epipactis palustris*)
Botānikas taka "Drubazas"

Greiļu kalns ir viena no augstākajām vietām Abavas senlejā – 83 m virs jūras līmeņa. Šī ir viena no populārākajām skatu vietām Abavas senlejas dabas parkā posmā starp Kandavu un Sabili. Pretī Greiļu kalnam Abavā ietek tās lielākās un straujākās pietekas Amula un Imula. Imulas upes gleznainajos un stāvajos krastos atrodas Zvaigžņukalns un Rožukalns.
Apmeklējot kalnu un skata vietu, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

23
Greiļu kalns

Adrese: starp "Imulas" un "Saknītes", Abavas pagasts, Talsu novads

Kalnamuižas kraujas ir ap 14 m augsts iežu atsegums Amulas upes krastā, kas ir arī aizsargājams ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis. Kraujā atsedzas Ogres svītas ieži. Tās apakšējo daļu veido Lielvārdes ridas (4,2 m) smilšakmeņi, aleirolīti un sarkani māli. 1965. gadā mālos pirmo reizi Latvijā atrastas veselas bruņuzivju fosīlijas *Bothriolepis evaldi*. Apmeklējot objektu, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

24
Kalnamuižas kraujas

Adrese: "Dalderi", Kandavas pagasts, Tukuma novads

25
Vecmoku muižas parka alejas

Adrese: Vecmokas, Tumes pagasts, Tukuma novads

Vecmoku parks izveidots 19. gadsimta pirmajā pusē, kad Vecmoku muiža piederējusi baronu fon Elzenu dzimtai. Parkā augušas kā vietējās, tā introducētās sugas.
Lai arī bijušās Vecmoku muižas parks šobrīd ir nekopts, aizaudzis ar vietējām sugām, tas joprojām piesaista uzmanību ar **trim izcili krāšņām un garām, vairāk nekā simt gadu vecām lapkoku alejām**. Divas no tām – liepu (*Tilia cordata*) un kļavu (*Acer platanoides*) alejas ved uz muižu, bet trešā – Latvijā garākā (1,1 km) Holandes liepu (*Tilia x vulgaris*) aleja ar vairāk nekā 300 majestātiskiem kokiem savieno parku ar muižas bijušo īpašnieku apbedījuma vietu – Ķīļu kapiem.

Interesanti fakti

19. gadsimta otrajā pusē arhitektūrā ienāk historisms – dažādu stilu sajaukums, kas novērojams arī dārzu modē. Viens no tā elementiem ir **paklājdobes** kā atskaņas no viduslaiku un baroka "izšūtā" partera.

Attēlā: Vecmoku muižas parka aleja

Vēsturiskie parki

26
Jaunmoku pils parks

Adrese: Jaunmoku pils, Jaunmokas, Tumes pagasts, Tukuma novads

Kaut arī **Jaunmoku pils parkam** šķiet sekundāra nozīme, tomēr tā rāmā atmosfēra un vasaras karstumā sniegtā ēna visos laikos ir bijusi svarīga pils kompleksa sastāvdaļa. Kaut rakstiskas un fotogrāfiskas liecības par parku saglabājušās ļoti nedaudz, tā vien šķiet, ka ozoli un oši redzējuši, kā 1901. gadā tika uzcelta sarkanbrūnā pils, bet no dažiem ābeļu un saldo ķiršu kokiem, kuri joprojām zied un ražo, pils iemītnieki augļus ēduši jau 20. gadsimta pirmajā pusē. Tāpat joprojām pavasaros zālienus izraibina koši dzeltenas savvaļas tulpes. Īpašs parka lepnums ir simtgadīgās liepu alejas, kuras jūlija vidū zum un saulainās dienās neprātīgi smaržo.

Mūsdienās ap pili kuplo rožu dobes, stīgas vij vīnogulāji, augļus saulē briedina ābeles, bumbieres, plūmes, ķirši un ogulāji, smaržo ārstniecības augu čemuriņi un pavasaros košas ziedu tūtiņas izvērš rododendru audze. Jauns akcents parkā – **pastaigu taka** un trīskrāsu ziemciešu un graudzāļu dobes, kas veido pils laikmetam tipiskās paklājdobes.

27
Durbes muižas parks

Adrese: Durbes pils, M. Parka iela 7, Tukums

Durbes muižas parks Tukumā ierīkots laikā no 1818. līdz 1838. gadam, kad grāfs Mēdems veicis Durbes pils pārbūvi un labiekārtojis pils apkārtni. Parks tika veidots pēc angļu ainavu parka paraugiem, lieliem koku masīviem mijoties ar nelielām koku grupām un vientuļi augošiem kokiem, kas kopā ar nelieliem dīķīšiem, nelīdzeno reljefu un izlocīto celiņu tīklu gar plašiem zālieniem ar pili kā galveno kompozīcijas elementu veidoja neatkārtojamu ainavu. Parkā stādīja no Sibīrijas un Vācijas atvestos kokus.

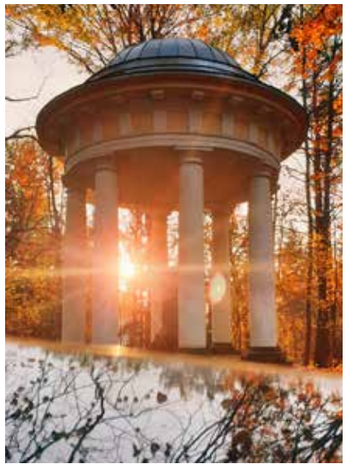

28
Jaunpils pils parks

Adrese: Jaunpils, Jaunpils pagasts, Tukuma novads

Jaunpils parks izveidots fon der Reku valdīšanas laikā. Tā teritorijā atrodas vairāki dižkoki. Nostāsti vēstī, ka kokus augstmanis dārzniekam licis stādīt tā, lai, tiem saplaukstot, veidotos Rekes dzimtas ģerbonis.

Parkā ir vairāki interesanti apskates objekti, tajā skaitā akmens tiltiņš, kurā iegravēts gada skaitlis un monogramma G. A. v. d. R. – 1905. Romantiska taciņa gar upes malu aizved uz Mīlestības akmeni – kādreiz iecienītu jaunpiliešu tikšanās vietu.

Parki pastaigām un izziņai

29
Ziedoņa dārzs Mālkalnā

Adrese: Mālkalns, Jelgavas iela, Tukums
Apmeklējuma periods: I–XII

Imants Ziedonis savās kopīgi ar Noru Ikstenu uzrakstītajās atmiņās grāmatā "Nenoteiktā bija" stāsta: "Tukums ir ļoti skanīgs un no ziediem. Viss vienos ķiršu kokos. Un ziedošās kastaņās. Tā pilsētiņa ir neiedomājama, vienmēr pilna ar ziediem, vai rudenī, vai vasarā, tur visur apkārt bija dārzi, dārzniecības."

2010. gadā kopā ar fonda "Viegli" dalībniekiem Imants Ziedonis piedalījās savā pēdējā publiskajā akcijā, uzsākot Ķiršu dārza veidošanu Tukuma Mālkalnā, pašam personīgi savā 77. dzimšanas dienā iestādot pirmos 77 ķiršu kociņus. Šodien Mālkalnā aug aptuveni 500 dekoratīvo un zemo skābo ķiršu un sakuru koku, gar kuriem vijas jauni pastaigu celiņi.

Ziedoņa dārza tapšana ir uzsākusies. Dārzs ir mūžam mainīgs. Papildus Ķiršu dārziem te atklājies Koku dārzs ar dažādu koku stādījumiem, Aroniju dārzs, un vēl taps Ziedu dārzs un Latviskais dārzs, Ūdens dārzs un...

Attēlā: Ķiršu dārzs Mālkalnā

30
"Vēju dārzs" Smārdē

Adrese: Smārde, Smārdes pagasts, Tukuma novads
Apmeklējuma periods: IV–XI

Netālu no Smārdes dzelzceļa stacijas, blakus izcilā latviešu tēlnieka Kārļa Zāles veidotajām piemineklim atrodas „Vēju dārzs". Tas ir parks–dendrārijs, kas veidots pēc ainavu arhitektes Daces Lukševicas projekta. Nelielajā parkā aplūkojami vairāk nekā 100 dažādu sugu augi, koki un krūmi, kuru kopējais skaits sasniedz ap 550 vienību, kuplojot 1,9 ha platībā. Pie katras augu grupas pievienots tā unikālais nosaukums. Parks ir arī brīnišķīga vieta atpūtai ar bērniem. No mākslīgi veidotā pakalna paveras skats uz lielajām šūpolēm, atrakcijām bagāto sporta taku un celiņiem, kur var lieliski pavadīt laiku.

31
Pūres alpinārijs

Adrese: Pūre, Pūres pagasts, Tukuma novads
Apmeklējuma periods: IV–IX

Pūres alpinārijs ir akmens dārzs ar skuju kokaugu, lapu kokaugu – koku un krūmu, ziemciešu, sīpolpuķu un vasaras puķu stādījumiem. Te ir ap 100 koku un krūmu sugu. Pie katra dekoratīvā auga izvietotas informatīvās zīmes. Alpinārijs atrodas Pūres muižas parkā un no tā apkārtnes paveras lielisks skats uz Abavas upes senleju.

Attēlā: Mālkalns

Attēlā: "Vēju dārzs"

Kolekciju un košumdārzi

32
Rožu kolekcijas dārzs "Rozītes"

Adrese: "Rozītes", Sēmes pagasts, Tukuma novads, tālr.: 26469604
www.dailasrozes.lv
Apmeklējuma periods: V–IX
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Rožaudzētava ir Dailas un Bruno Trubiņu lolojums. Ar rožkopību šeit nodarbojas jau trešajā paaudzē. Visa pirmsācējs bija Dailas vecaistēvs Pauls Salmiņš, kurš strādājis par Struteles muižas dārznieku. Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā viņš apmācīja daudzus dārzniekus un izveidoja arī savu stādaudzētavu.

Šodien Trubiņu ģimene dārzā audzē, pārbauda un atlasa kolekcijai tikai skaistākās un izturīgākās rožu šķirnes, jaunākos stādus iegādājoties gan lielākajās Eiropas rožu stādaudzētavās, gan pie labākajiem Latvijas rožkopjiem. Te aicina arī atpūsties dārzā, jo izveidots ne viens vien romantisks un kluss nostūris. Īpaša te ir rožu dobe, kas veltīta Imantam Ziedonim.

Interesentiem iespēja gan aplūkot stādaudzētavu, gan konsultēties par rožu audzēšanu, kā arī iegādāties rožu stādus. Dārzs atrodas brīvā dabas teritorijā ar cietu zemes segumu un ir pieejams cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Attēlā: *Magnolia*

Attēlā: Rožu kolekcijas dārzs "Rozītes"

33
Magnoliju dārzs Engurē

Adrese: Jūras iela 59, Engure, Engures pagasts, Tukuma novads, tālr.: 29424424
www.visittukums.lv
Apmeklējuma periods: V–IX
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Engurnieces Ligitas Čukures daiļdārza lielākais lepnums ir dažādu sugu magnolijas, bet līdzās tām te aplūkojami arī citi eksotiski koki un krūmi, neliela peoniju kolekcija, skaista angļu rožu izlase un citi interesanti augi.
Daiļdārzs, kas atrodas netālu no jūras, kopā ar ēkām aizņem 2000 kvadrātmetru. Tas veidots kā ainavisks dārzs, kas ir gleznains no dažādiem skatpunktiem. Augu klāstam aizvien papildinoties, dārzs gadu no gada uzzied arvien krāšņāks. Tiem, kas vēlas baudīt Latvijas apstākļiem eksotisko un vāro magnoliju ziedu skaistumu un pasakaino smaržu, Ligitas Čukures daiļdārzs jāapciemo maijā, kad tās zied visgreznāk, bet dažas magnoliju šķirnes ver ziedus arī vēlāk – jūnijā un pat jūlijā.
Saimniece labprāt dalās ar praktiskiem padomiem magnoliju audzēšanā un kopšanā. Lai nesteidzīgi izbaudītu gan dārza burvību, gan blakus esošo jūru, saimnieki izveidojuši arī tūristu mītni.

34
Ķesterciema peoniju dārzs

Adrese: Gatves iela 1a, Ķesterciems, Engures pagasts, Tukuma novads,
tālr.: 28805876
Facebook: Ķesterciema Peonijas
Apmeklējuma periods: VI–VII
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Peoniju dārzs Ķesterciemā ir vistuvāk jūrai esošais peoniju dārzs Latvijā, jo līdz jūrai vien 300 metru. Un tā kā pie jūras viss uzzied vēlāk nekā Latvijas dienvidos vai centrālajā daļā, tad šurp var noteikti doties tad, kad citur peonijas jau noziedējušas.

Dārza saimniece Elita Zvingule izveidojusi apskatei peoniju kolekciju dārzu ar vairāk nekā 800 peoniju šķirnēm, radot vēl vienu paradīzes stūrīti uz zemes. Sarunājot ar saimnieci, ir iespēja stādus arī iegādāties savam dārzam. Dārzs apmeklējams peoniju ziedēšanas laikā no 10.00 līdz 20.00.

35
"Romju pojenes"

Adrese: "Romji", Irlavas pagasts, Tukuma novads, tālr.: 26615557
Facebook: Romju pojenes
Apmeklējuma periods: VI–VII
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

"Romju pojenes" ir jauns peoniju dārzs Irlavas pusē. To 2020. gadā uzsāka veidot Laila Leja. Un par godu savai vecmāmiņai, nosauca to nevis par peoniju, bet par pojeņu dārzu. Savulaik Laila teikusi, ka peonijas viņas dārzā nebūs nekad, jo bērnībā vecmamma likusi ravēt peonijas, turklāt tas bija jādara rūpīgi, lai nenolauztu pumpurus, bet gribējies darīt pavisam ko citu.
Gadiem ejot, bērnības trauma izzudusi, un tagad apmēram pushektāra platībā iestādīts ap 730 peoniju šķirņu. Katrā ziedā saimniece saskata savu skaistumu, un viņai esot arī sava sistēma, kā izvēlēties, kurš stāds nonāks dārzā.
Dārza apmeklējuma laikā, pastaigājoties starp vijīgajām peoniju dobēm, iespējams iepazīties gan ar ziediem, gan to stāstiem, gan priecāties par ziedu smaržu, krāsu un formu dažādību.
Dārzs apmeklējams peoniju ziedēšanas laikā no 9.00 līdz 20.00.

Attēlā: "Romju pojenes"

36
Peoniju dārzs "Zīļu peonijas"

Adrese: "Zīles", Slampes pagasts, Tukuma novads, tālr.: 29211982
Facebook: Zīļu Peonijas
Apmeklējuma periods: VI–VII
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Saimniece Inese Karule dārzu sākusi veidot tikai 2019. gadā, bet nu jau tajā kopumā aplūkojamas aptuveni 1000 peoniju šķirnes. Dārzā patiesi var baudīt peoniju krāšņumu, jo to te ir gandrīz visās krāsās un formās, parādot, cik daudzveidīgs var būt šis zieds.
Saimniece apmeklējuma laikā labprāt dalās pieredzē gan dažādu šķirņu audzēšanā, gan var arī sarunāt stādus iegādāties personiskajiem dārziem.
Dārzs apmeklējams peoniju ziedēšanas laikā no 10.00 līdz 20.00.

37
Daces Lukševicas daiļdārzs

Adrese: Lejas iela 1, Tukums
Tālr.: 29177195
www.skaistiedarzi.lv
Apmeklējuma periods: IV–IX
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Dace Lukševica ir diplomēta ainavu arhitekte, kura pilsētas Veļķu mikrorajonā – Veļķu priežu pakājē izveidojusi brīniškīgu ekonomisko dārzu, jo daiļdārzs atrodas privātmāju teritorijā. Dārzā plaša augu kolekcija, bet īpašs pārsteigums būs hostu cienītājiem – te to dažādība saskaitāma gandrīz līdz 100. Visu sezonu ir iespēja iegādāties daudzgadīgos apstādījumu augus podos, kurus Daces ģimene audzē savā stādu audzētavā Sēmes pusē. Daci iespējams nolīgt arī par gidi ekskursijai pa Tukuma un apkārtnes tuvākajiem dārziem un parkiem.

Attēlā: "Ziļu peonijas"

38

Laimoņa Zaķa "Īrisu dārzs"

Adrese: "Intes", Kandavas pagasts, Tukuma novads, tālr.: 29286353
www.irisgarden.lv
Apmeklējuma periods: V–IX
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

"Īrisu dārzs" pieder gladiolu un īrisu selekcionāram Laimonim Zaķim, kas ar selekciju nodarbojas vairāk nekā 30 gadus. Viņa radīto sīpolpuķu – īrisu, gladiolu u. c. šķirņu skaits jau pārsniedz vairākus simtus.
Dārzā apskatāma ļoti plaša bārdaino īrisu kolekcija (zemie, vidējie un augstie īrisi). Saimnieks intensīvi nodarbojas arī ar īrisu selekciju un radījis daudz perspektīvus hibrīdus – šķirņu skaits jau pārsniedz 100. Laimonis Zaķis ir pašlaik arī Latvijā lielākās zemo bārdaino īrisu (*Dwarf Bearded Iris*) kolekcijas īpašnieks.
Otra saimnieka mīlestība ir gladiolas, kas nomaina īrisus vasaras otrajā pusē. Laimonis Zaķis nodarbojas arī ar šo sīpolpuķu selekciju un radījis jau vairāk nekā 200 gladiolu šķirņu. Kopā ar kolēģiem izdod gladiolu un īrisu katalogus.
Saimnieks ziedu ziedēšanas laikā rīko atvērto durvju dienas dārzā. Piedāvā saimniecības apskati, iepazīstina ar īrisu un gladiolu jaunākajām šķirnēm, to selekciju. Sniedz praktiskus padomus īrisu un gladiolu audzēšanā.

39

Stādaudzētavas "Celmu Pasaule" Hortenziju dārzs

Adrese: "Celmi", Smārdes pagasts, Tukuma novads, tālr.: 229150122
www.facebook.com/Celmupasaule
Apmeklējuma periods: IV–X
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Saimnieki – Ineta Rudzīte un Haralds Kronbergs nodarbojas ar dārzeņkopību un stādu audzēšanu segtajās platībās. "Celmu Pasaulē" ikvienam ir iespēja atrast katrai gaumei pieejamu gan viengadīgo un daudzgadīgo puķu stādus, gan jau gatavas kompozīcijas balkonu kastēs un dārza toveros.

Te piedāvāto puķu klāsts ir ļoti plašs – no ierastajām atraitnītēm, pelargonijām un petūnijām līdz eksotiskākajām kleomēm, kas veido lielus un skaistus cerus, gomfrēnām un citiem brīnumiem.
Taču skaistākā vieta saimniecībā ir saimnieces tikko izveidotais hortenziju dārzs ar dažādu sugu un lielumu krūmiem gan skarainām, gan kokveida, sniegbaltām un maigi rozā ziedbumbām un konusiem.
Dārzs no stādaudzētavas kļuvis par satikšanās vietu svētkos, jo saimniekiem patīk uzņemt viesus un organizēt pasākumus un radīt svētku sajūtu ne vien sev, bet arī saviem viesiem.

Attēlā: "Celmu Pasaule"

40

Jāņa Auziņa kolekcijas dārzs "Hederas"

Adrese: "Hederas", Tumes pagasts, Tukuma novads, tālr.: 26434558
www.visittukums.lv
Apmeklējuma periods: IV–IX
Apmeklējumu pieteikt iepriekš.

Zemnieku saimniecība "Hederas" nodarbojas ar dekoratīvo augu audzēšanu. Jau vairāk nekā 15 gadus te tiek audzētas dažādas tūjas, kadiķi, dekoratīvās eglītes, pacipreses, dekoratīvie krūmi, kā arī ziemcietes. Kopumā aptuveni 200 šķirnes. Saimnieks Jānis Auziņš piedāvā iepazīties ar saimniecību un padalīties pieredzē par dekoratīvo augu audzēšanu.
Apbrīnojamais dārzs un stādaudzētava tapuši 10–15 gadu laikā klajā laukā. Tajā viss tapis pašu spēkiem, īstenojot izsapņotās ieceres. Pamazām dārzs ieguvis tādu izskatu, kā saimnieks Jānis Auziņš vēlējies: ar bagātīgiem augu stādījumiem, dīķiem, strautiem, tiltiņiem un mūrētiem dārza elementiem.

Takas Tukuma pievārtē

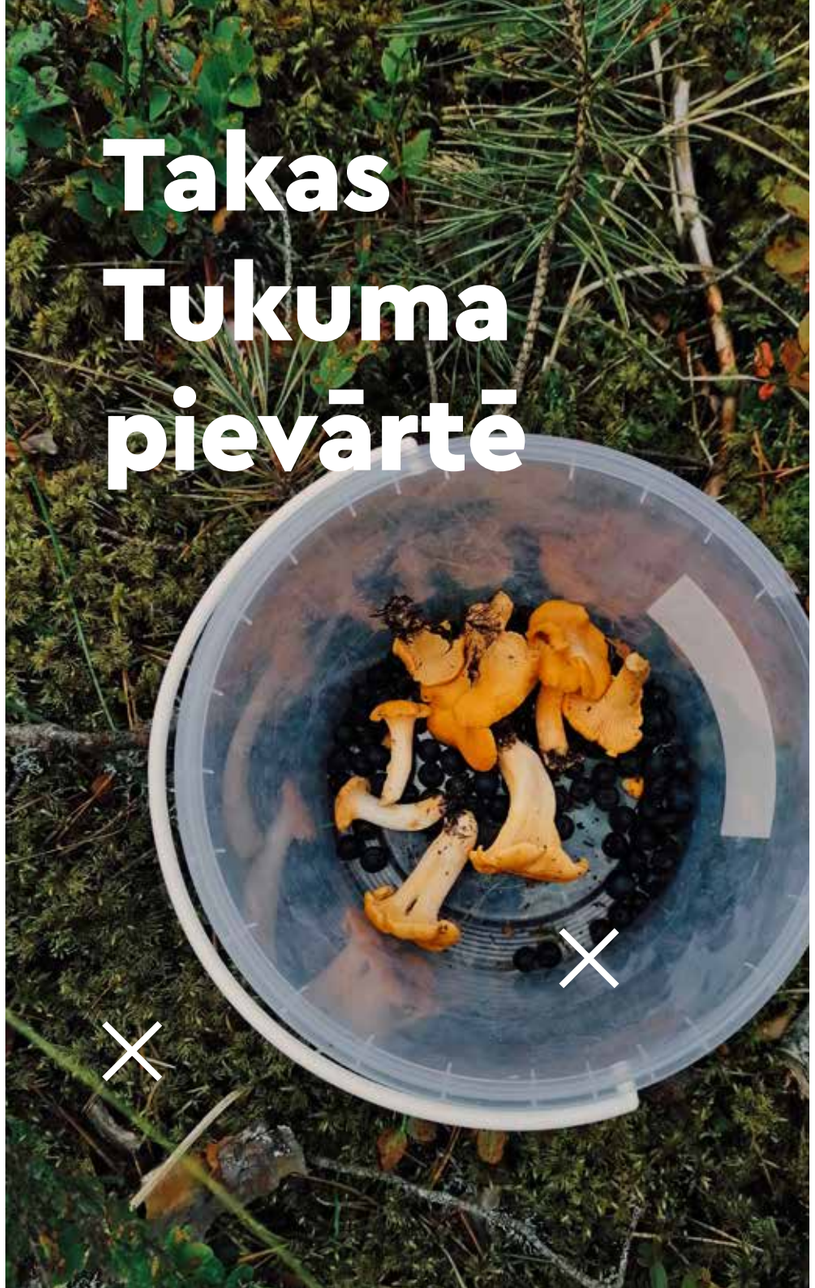

41
Vilkaču takas

	2 km un 2,5 km
	1 stunda
	GPS 5.9975190 23.1686864
	Raudas mežs, Sēmes pagasts, Tukuma novads

Par **Raudas mežu** sastopami mistiski stāsti un leģendas – īsts spokaiņu mežs! Zintnieki teic, ka enerģētiskā spēka ziņā tas ne nieka neatpaliek no leģendārajiem Pokaiņiem. Raudas mežs īpašs ar to, ka šeit – kā nekur citur Latvijas dabā – novērojams izteikts enerģiju kontrasts. Te aci pret aci satiekas pozitīvā un negatīvā enerģija, mežā mitinoties Vadātājs un vilkači.

Vilkaču takas veidotas tā, lai beigtos meža enerģētiski pozitīvajā daļā, tāpēc to nevajadzētu pamest vai mainīt virzienu pusceļā. Klasiskā Vilkaču taka – "Vilks, kas gaudo pret mēnesi" – marķēta ar baltu vilka ķepas nospiedumu un ir aptuveni 2,5 km gara. Taka ģimenēm – "Vilcēna riksis" – marķēta ar 2 mazām ķepām un ir aptuveni 2 km gara. Takā izvietoti vairāki informācijas stendi, kuros ar QR kodu palīdzību var izlasīt arī leģendas par vilkačiem Tukumā un apkārtnē.

42
Āža kalna taka

	~ 1 km
	0,5–1 stundas
	GPS 56.996109 23.173084
	Raudas mežs, Sēmes pagasts, Tukuma novads

Āža jeb Āžu kalns ir 480–520 metru garš un it kā 109 m (pēc citiem avotiem – 123 m) augsts. Kalna nosaukums visdrīzāk radies tā formas dēļ, jo profilgriezumā kalna reljefs veido āža ķermeņa zīmējumu ar asti, krustiem, līko muguru, galvu ar ragu vietām un purniņu. Kāpiens kalnā ir kā mazs piedzīvojuma piedāvājums, tādēļ taka, kas ved pa kalna augšu, nodēvēta par **Āža taku**. Lai arī kāpums kalnā pa āža asti ir stāvs, toties pastaiga pa āža muguru sniegs brīnišķīgas sajūtas.

43
"Sveikuļu"dabas taka

	~ 3 km
	1–1,5 stundas
	GPS 56.994778 23.136799
	Kempings "Sveikuļi", Tumes pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 29232026, www.sveikuli.lv

"Sveikuļi" ir kempings – atpūtas vieta meža ielokā netālu no Tukuma. Ģimenēm un individuālajiem apmeklētājiem piedāvājumā **orientēšanās mācību spēle** – visā teritorijā ir apslēpti kontrolpunkti, kuros jāatrod pareizie vārdi. Spēle ir izaicinājumu pilna un apvieno gan prieku būt aktīvam, gan izdomāt pareizo atbildi. Dabas mīļotājiem patiks skats no skatu torņa uz Jumpravas ezeru un augsto jeb sūnu purvu, kā arī saimnieku izveidotā **dabas taka**, kurā apskatāmas Veļezera bebru mītnes, krasta kraujas un tā saucamās mikroalpu ainavas.

44
Vāgnera dārza takas

	~ 2 km
	1 stunda
	GPS 56.991775 23.136070
	"Vāgneris", Tumes pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 29139800, 29565231, www.vagneris.lv

Dendroloģiskā parka "Vāgneris" lielu daļu veido dabas piemineklis – **dendroloģiskie stādījumi "Vāgnera dārzs"**. Tā izveide uzsākta jau 1890. gadā un 18 gadu laikā te bija ierīkota liela dārzniecība 47 ha platībā, kuras īpašnieks bija dārznieks Fridrihs Vāgners. Dārzā tika sastādīti daudz augļkoku un dažādu dekoratīvo košumkrūmu no Āzijas, Ķīnas un Japānas. Dārzā esot bijis vairāk nekā 600 rožu šķirņu, 100 ābeļu šķirņu, 23 bumbieru un 56 plūmju šķirņu, 27 jāņogu un 26 aveņu šķirņu. Dārzniecība darbojās līdz 1909. gadam. Diemžēl, daudzus gadu desmitus dažādu iemeslu dēļ dārzs bijis pamests. Šodien nozīmīgākā dabas vērtība Vāgneru dārzā ir veci, nobrieduši koki – ozoli, egles un oši, kas kalpo par mājvietu daudziem dažādiem dzīvajiem organismiem. Tā teritorija pieder vairākiem īpašniekiem. Tādēļ, apmeklējot objektu, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

45
Dabas un izziņas taka "Viesatas upesloki"

	6–8 km
	4–5 stundas
	GPS 56.823236, 22.971876
	Netālu no "Kraujām", Irlavas pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 28302871

Gleznainajos Viesatas upes krastos starp Irlavu un Jaunpili iespējams iepazīt **dabas un izziņas taku "Viesatas upesloki"**. Izstaigājot dabas taku, ir iespējams apskatīt upes stāvkrastus, 200 gadu vecu priedi, brūno avotiņu, cūku vannu, bebru māju, mežizstrādes laukumu, melnalkšņu audzi, dižbērzu, Spuņņakmeni un daudzus citus objektus. Takai ir 3 maršruti, garākais no tiem vienā virzienā ir ap 5,1 km garš. Atpakaļceļā jāpieskaita vēl kādi 3 km, jo atpakaļ uz stāvlaukumu var iet pa īsāko maršrutu. Takā ir izvietotas vairākas piknikošanas vietas, atliek vien paņemt līdzi termosu un sviestmaizes.

Takā apskatāmais **Spuņņakmens** jeb Spuņņu akmens ir viens no Latvijas dižakmeņiem. Tas ir ledāju atnests granītakmens gandrīz 2 m augsts, 4,7 m garš un atrodas Viesatas upē.

Attēlā: Viesatas upe

Daba Irlavas un Jaunpils pusē

46
Jaunpils Kartavu kalna takas

	0,5–1 km
	1–2 stundas
	GPS 56.714914, 23.019995
	Netālu no Sparvu kapiem, Jaunpils pagasts, Tukuma novads

Kartavkalns ir mežiem apaugusi pauguraine, caur kuru tek mazā Bikstupīte. Šeit izveidotas **dabas takas**, pa kurām ejot var apskatīt milzīgo lapegļu aleju, egļu vēri paugurainā reljefā, Karātavu egli, pilskalna valni. Savu nosaukumu kalns ieguvis no karātavām, kuras pirms vairākiem simtiem gadu aizsardzībai pret laupītājiem lika ierīkot Jaunpils zemju īpašnieks Tīss fon der Reke. Vēlāk Kartavkalnā Jaunpils baroni likuši iestādīt lapegļu aleju un dižskābaržus. Nostāstos un teikās šī vieta tiek dēvēta par Vecās pils atrašanās vietu, jo tiek uzskatīts, ka 10.–13. gadsimtā šo vietu apdzīvojuši zemgaļi. Tāpat uzskata, ka, iespējams, šī bijusi Atskaņu hronikā pieminētā Babote, jo šis ir vienīgais pilskalns ar valni, kas atrodas starp Dobeli un Kuldīgu. Ainaviska vieta ar dažāda rakstura un sarežģītības dabas takām, senās apmetnes maketu un skatu torni. Te iekārtota arī piknika vieta.

47
Briežu dārzs "Rudiņi"

Adrese: "Rudiņi", Irlavas pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 29191980

Briežu dārzs "Rudiņi" iepazīstina ar savvaļas dzīvnieku – staltbriežu, dambriežu un muflonu audzēšanu iežogotās platībās, kas uzsākta 2003. gadā. Pašreiz iežogoti ap 350 ha platības, kas sadalīti vairākos aplokos, lai būtu iespējams organizēt selekcijas darbu. Briežu dārzs piedāvā dzīvnieku apskati un pastaigas pa meža takām, kā arī fotomedības.

Attēlos: briežu dārzs "Rudiņi", Kartavu kalna taka

48
Peņķu sēravots

Adrese: otrpus Abavai pie Irlavas Sporta nama, Irlavas pagasts, Tukuma novads

Peņķu sēravots jeb Veselības avotiņš ir sena kulta vieta – vietējas nozīmes kultūrvēsturisks piemineklis Irlavas pagastā. Jau vairākus gadu desmitus iedzīvotāji "Peņķu" avotu ūdeni lieto slāpju veldzēšanai un galvenokārt veselības uzlabošanai. Avots ir ar dzidru ūdeni un ar lielu dzelzs saturu. Avotā izgulsnējas kaļķieži un dzelzs sāļi. Avots tā iztekas vietā veido nelielu dīķīti un tad kā strautiņš notek uz Abavu.

49
Elles kalni

Adrese: netālu no "Skujiņām", Veclauki, Jaunpils pagasts, Tukuma novads

Elles kalnus Struteles pusē vērts apskatīt tā 30 m garo pazemes eju dēļ, kas veidotas, domājams, 18. gadsimta beigās vai 19. gadsimta sākumā kā pie Lauku muižas piederošā parka sastāvdaļa. Tas bija laiks, kad daudzos parkos parādījās drupas, grotas un citi objekti, kas piešķir ainavai noslēpumainību un leģendām apvītas vietas sajūtas. Ejas kalnā pārsegtas ar mucveida velvi.

50
Jāņupītes dabas taka

~ 1,1–1,5 km	
1–1,5 stundas	
GPS 57.111906 23.043813	
"Jānīšu ceļš", Dzirciems, Zentenes pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 26386611	

Jāņupītes jeb **Jānīša taka** stiepjas caur dabisko meža biotopu – bioloģiski augstvērtīgu mežaudzi. Taka veidota tā, lai iepazīstinātu interesentus ar vietas daudzveidīgo reljefu un uz atšķirīgām augsnēm izveidojušos meža ekosistēmu, kuru pēdējo 100–150 gadu laikā nav būtiski ietekmējusi cilvēka saimnieciskā darbība. Izstaigājot taku, būs iespēja iepazīt augu, sūnu, ķērpju un kukaiņu daudzveidību, nogāzes un gravas, ozolu un egļu mežus. Te apskatāma arī 170–190 gadu veca priežu audze un ievērojama izmēra dižkoki. Takā atrodas viens no Latvijas garākajiem kokiem – egle, kuras augstums pārsniedz 46 metrus.
Daudzviet apmeklētāju ērtībām izveidotas kāpnes, tiltiņi un laipas. Jāņem vērā, ka slapjā laikā laipas var būt slidenas.

Attēlā: Jāņupītes dabas taka

Citas tuvākas un tālākas takas

51
Lāčupītes dendrārijs un Labsajūtas taka

~ 1,5 km	
~ 1 stunda	
GPS 57.111906 23.043813	
Netālu no Apšuciema, Engures pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 29393605	

Lāčupes dendrārijs ir īpaši aizsargājama dabas teritorija. Tā platība ir 7,2 ha. Stādījumu ierīkošanu 1959. gadā uzsāka Igors Mednis, priežu mežā iestādot riekstkoku no tēlnieka Kārļa Zemdegas dārza. Izveidošanas pamatideja bija pārbaudīt dendroloģiski un mežsaimnieciski derīgu dekoratīvo svešzemju kokaugu audzēšanas iespējas Latvijas apstākļos. Augi dendrārija ierīkošanai iegūti no 68 vietām Latvijā un ārzemēs. Dendrārijā aug 410 koku un krūmu sugu. Vairāki no šeit stādītajiem kokiem, piemēram, ēdamā jeb īstā kastaņa vai Amūras kļava, ir vieni no izcilākajiem savas sugas eksemplāriem Latvijā. Taču visskaistāk šeit izskatās maijā un jūnijā, kad zied **rododendru stādījumi.**
Dendrārija vienā pusē 2020. gadā ierīkots **Lāčupītes labsajūtas dārzs**, kura takas apmeklētājus izvadā pa 15 dažādām noskaņu zonām.

52
Ružciema dabas taka

~ 2 un 3 km	
1–1,5 stundas	
GPS 57.102267, 23.003837	
"Ružciems", Lamiņi, Pūres pagasts, Tukuma novads. Tālr.: 26353032, www.ruzciems.lv	

Viesu nama "Ružciems" saimniece, dzīvojot blakus mežam, izveidojusi dabas taku, lai ikviens viesis spētu izbaudīt un iepazīt mežu. Takā ir apskatāmi simtgadīgi ozoli un izejama liepu aleja, dižo egļu un krūkļu audzes. Te pavasarī var iegrimt ievu kupenās, bet vasarā ieraudzīt arī gigantiskus pūpēžus, apmeklēt mežacūku ganības, vērot bebru paradīzi un apjūsmot lielos skudru pūžņus, pazust asinszāļu, vīgriežu un ugunspuķu pļavā vai pakāpties Mežābeļu kalniņā un vērot Tukuma augstākās celtnes. Gan garā, gan īsā taka – 2 un 3 km – sola un arī sniedz kā pārdzīvojumus, tā piedzīvojumus lieliem un maziem.

Te izveidotas arī atpūtas un piknika vietas. Taku var apmeklēt arī, ja viesu namā neuzturas. Lai to apmeklētu, iepriekš jāsazinās ar saimnieci.

53
Smiltiņkalna dabas taka

~ 0,5 km	
0,5–1 stunda	
GPS 56.854949, 22.749327	
Zantes pagasts, Tukuma novads	

Smiltiņkalns jeb Ķīķerkalns ir Tukuma apkārtnes augstākais punkts un atrodas Austrumkursas augstienes Saldus paugurainē. Tā augstums ir 153,3 m virs jūras līmeņa. Tā relatīvais augstums ir 50 metri.
18. gadsimta beigās Smiltiņkalna vietā pletušies tīrumi, bet augsne bijusi neauglīga un laika gaitā tur sāka augt priedes. 20. gadsimtā kalnā atrada lielus smilšu un grants krājumus. Kalnu pārraka un sadalīja divās daļās. Smiltiņkalna grants krājumus izmantoja ļoti intensīvi un viss kalns tika norakts. No kalna paaugstinājuma ir saglabāts vien neliels paugurs, kurā ir ierīkota apskates vieta – taka ar skatu platformu un piknika vietu tūristiem.

54
Kaives Senču ozols

Adrese: Kaive, Sēmes pagasts, Tukuma novads

Kaives ozols ir parastais ozols (*Quercus robur*) – resnākais parastais ozols Latvijā un Baltijā, kā arī 11. resnākais visapjomīgākais ozols Austrumeiropā. Tā apkārtmērs ir 10,2 m.
Sadodoties rokās, ozolu var aptvert deviņi pieauguši cilvēki. Mērījumi rāda, ka ozols turpina piebriest. Tā pašreizējais augstums 18 m, zaru garums sasniedz līdz 13,7 metriem. 1920. gados zibens nospēra ozola galotni, bet 1990. gadā nolūza puse ozola lielo zaru. Tagad palikušie lielie zari atbalstīti ar stabiem, virs ozola stumbra augšā uzbūvēts jumtiņš.
Par ozola vecumu ir atšķirīgas domas, daži to vērtē kā 800–1000 gadu vecu. Ņemot vērā, ka apkārtnes ainavā saskatāms ne viens vien vientuļi augošs ozols, domājams, šai pusē reiz atradies varens ozolu mežs.
Lai gan kā svētkoka agrākā nozīme nav pārliecinoši dokumentēta vai pierādīta, domājams, senatnē ozola pakājē bijusi kulta vieta. Apkārtējie ļaudis vēl pavisam nesen uzskatījuši, ka pirms tālāka ceļa jādodas pie ozola, lai brauciens izdotos. Apmeklējot ozolu, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

Attēlā: Kaives Senču ozols

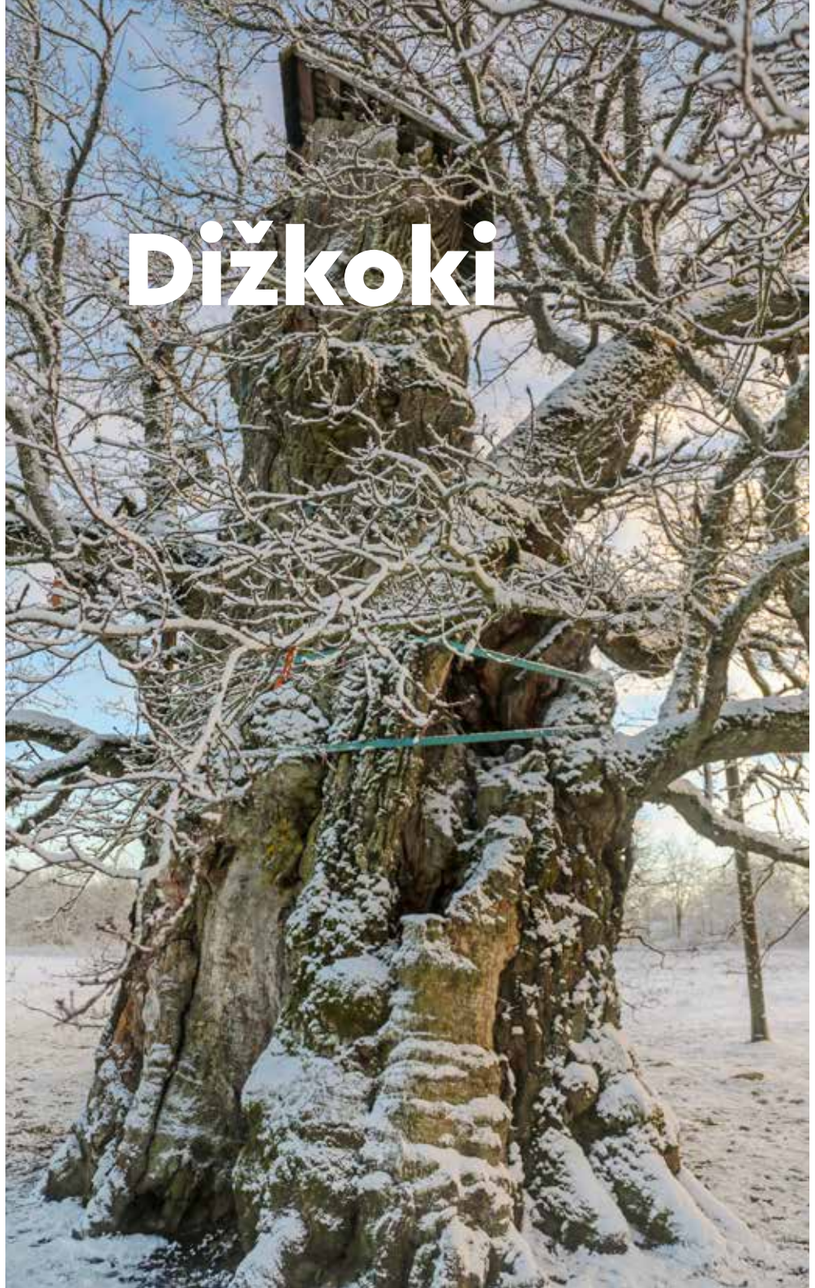

Dižkoki

55
Latvijas lielākā ogu īve

Adrese: Zentenes muižas parks, Zentenes pagasts, Tukuma novads

Pie Zentenes muižas 20 ha lielajā parkā atrodami 15 svešzemju sugu koku un krūmu stādījumi. Te parkā atrodama arī **Latvijas lielākā un resnākā ogu īve** (*Taxus baccata*). Tās stumbra apkārtmērs ir 2,35 metri, bet augstums – 12,5 metri. Īves koki (biežāk krūmi) aug relatīvi lēni, taču labvēlīgā situācijā to mūžs var būt rēķināms pat tūkstošos gadu. Čiekurogas maldinoši atgādina augļus – ogas. Šīs līdzības dēļ savulaik radies izplatītais īves nosaukums "ogu īve". Apmeklējot objektu, jāņem vērā, ka tas atrodas uz privātas zemes.

56
Dzeltenās priedes

Adrese: "Bērzmuiža", netālu no Slokas-Talsu šosejas, Engures pagasts, Tukuma novads

Engures novadā aug divas lielākās un vecākās **kalnu dzeltenās priedes** (*Pinus scopulorum Lemm.*), kas, iespējams, ir arī sugas ciltsmātes Latvijā. Priedēm raksturīgs iespaidīgs skrajš vainags un garas skujas. Tās ir apmēram 20 cm garas. Šīs priedes ir vienīgie pieaugušie eksemplāri Baltijā ar lieliem un skaistiem čiekuriem.

Attēlā: ogu īve

Attēlā: *Pinus scopulorum Lemm.*

57
Vecākais rododendrs

Adrese: Ķīļu kapi, Tumes pagasts, Tukuma novads

Eiropā rododendrus sāka kultivēt kopš 1656. gada, kad Alpos sastopamo skarbmataino rododendru (*Rhododendron hirsutum*) sāka audzēt Anglijas dārzos. Latvijā rododendrus sāka audzēt 19. gadsimta 20. gados. **Ķīļu jeb Vecmoku kapos augošais rododendrs** tiek uzskatīts par vecāko Latvijā. Tas šurp atvests no Vācijas ap 1860. gadu. Apmeklējot rododendru, iespējams iepazīties ar tā stāstu, kā arī kādu romantisku, bet skumju leģendu, ar kuru tas saistīts.

Jūrtaka

Jūrtaka ir Eiropas garās distances pārgājienu maršruta E9 daļa, kas sākas pie Sv. Vincenta raga Portugālē un beidzas Igaunijas galvaspilsētā Tallinā. Tukuma pusē izejami ir 3 maršruti tā saucamajā Mazjūras posmā.

Mērsrags – Engure
Posma garums 22 km
Laiks 7–9 stundas
Sākums Mērsraga informācijas centrs
Finišs Engure, Jūras un Ostas ielu krustojums
Engure – Ragaciems
Posma garums 25 km
Laiks 8–10 stundas
Sākums Engure, Jūras un Ostas ielu krustojums
Finišs Pludmale pie Ragaciema bākas
Ragaciems – Dubulti
Posma garums 22 km
Laiks 7–9 stundas
Sākums Pludmale pie Ragaciema bākas
Finišs Dubultu pludmale

Vairāk informācijas – www.baltictrails.eu

Garo distanču pārgājienu maršruti

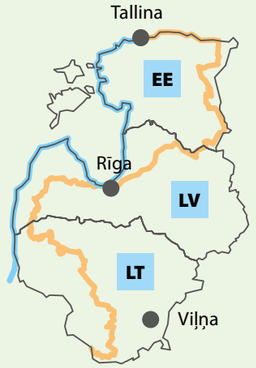

Mežtaka

Mežtaka ir Eiropas garās distances pārgājienu maršruta E11 daļa Baltijas valstīs, kas ved cauri Latvijas, Lietuvas un Igaunijas skaistākajiem mežiem, reģionālajiem, dabas un nacionālajiem parkiem. Tukuma pusē tai ir 2 posmi, piedāvājot ceļojumu gar vīnogu laukiem cauri Abavas senlejai uz Tukuma pusi, kuras apkārtnē skatāmas muižas un to senie parki, un cauri Ķemeru nacionālajam parkam līdz jūras krastam Bigauņciemā.

Abavas senleja
Sabile – Kandava
Posma garums 21 km
Laiks 5–7 stundas
Sākums Sabilē pie tilta pār Abavu
Finišs Kandavā, Bruņinieku pilskalnā
Kandava – Jaunmoku pils
Posma garums 24 km
Laiks 6–8 stundas
Sākums Kandavā, Bruņinieku pilskalnā
Finišs Jaunmoku pils

Tukums un Ķemeru Nacionālais parks
Jaunmokas – Tukums
Posma garums 14 km
Laiks 4–5 stundas
Sākums Jaunmoku pils
Finišs Tukumā, Saules kalnā
Tukums – Jāņukrogs
Posma garums 14 km
Laiks 4–5 stundas
Sākums Tukumā, Saules kalnā
Finišs Kārniņu kapi pie Tukuma-Smārdes ceļa
Jāņukrogs – Bigauņciems
Posma garums 28 km
Laiks 7–9 stundas
Sākums Kārniņu kapi pie Tukuma-Smārdes ceļa
Finišs Bigauņciema pludmale iepretim vecajam Ķemeru ceļam

Dabas tūrisma piedāvājums Tukuma novadā

Ķemeru Nacionālais parks

1. “Meža māja”
2. Melnalkšņu dumbrāja laipa
3. Ķemeru vēsturiskā kūrorta parks
4. Slokas ezera pastaigu taka
5. Zaļā kāpa
6. Kaņiera pilskalna dabas taka
7. Kaņiera ezera putnu novērošanas tornis, kadiķu audze un Niedrāju laipa
8. Sēra dīķu laipa Raganu purvā
9. Lielā Ķemeru tīreļa laipa
10. Kupskalnu dabas taka
11. Dunduru pļavas
12. “Valguma pasaule”

Dabas parks “Engures ezers”

13. Aploki savvaļas zālēdājiem pie Engures ezera
14. Putnu novērošanas tornis pie Engures ezera
15. Orhideju taka

Dabas parks “Abavas senleja”

16. Čužu purvs un taka
17. Veco Ozolāju taka
18. Imulas dabas takas ar Lejaslanksēdes Velna pēdas akmeni, Buses pilskalnu un Kauķa kalnu
19. Abavas Velnakmens
20. Zāģeru Velnakmens
21. “Zviedru cepures” dabas takas
22. “Drubazu” Botānikas taka un liellopu ganības
23. Greiļu kalns
24. Kalnamuižas kraujas

Parki un dārzi

25. Vecmoku muižas parka alejas
26. Jaunmoku pils parks
27. Durbes muižas parks
28. Jaunpils pils parks
29. Ziedoņa dārzs Mālkalnā
30. “Vēju dārzs” Smārdē
31. Pūres alpinārijs
32. Rožu kolekcijas dārzs “Rozītes”
33. Magnoliju dārzs Engurē
34. Ķesterciema peoniju dārzs
35. “Romju pojenes”
36. Peoniju dārzs “Zīļu peonijas”
37. Daces Lukševicas daiļdārzs
38. Laimoņa Zaķa “Īrisu dārzs”
39. Stādaudzētavas “Celmu pasaule” Hortenziju dārzs
40. Jāņa Auziņa kolekcijas dārzs “Hederas”

Takas Tukuma pievārtē

41. Vilkaču takas
42. Āža kalna taka
43. “Sveikuļu” dabas taka
44. Vāgnera dārza takas

Daba Irlavas un Jaunpils pusē

45. Dabas un izziņas taka “Viesatas upesloki” un Spuņņakmens
46. Jaunpils Kartavu kalna takas
47. Briežu dārzs “Rudiņi”
48. Peņķu sēravots
49. Elles kalni

Citas tuvākas un tālākas takas

50. Jāņupītes dabas taka
51. Lāčupītes dendrārijs un Labsajūtas taka
52. Ružciema dabas taka
53. Smiltiņkalna dabas taka

Dižkoki

54. Kaives Senču ozols
55. Latvijas lielākā ogu īve
56. Dzeltenās priedes
57. Vecākais rododendrs

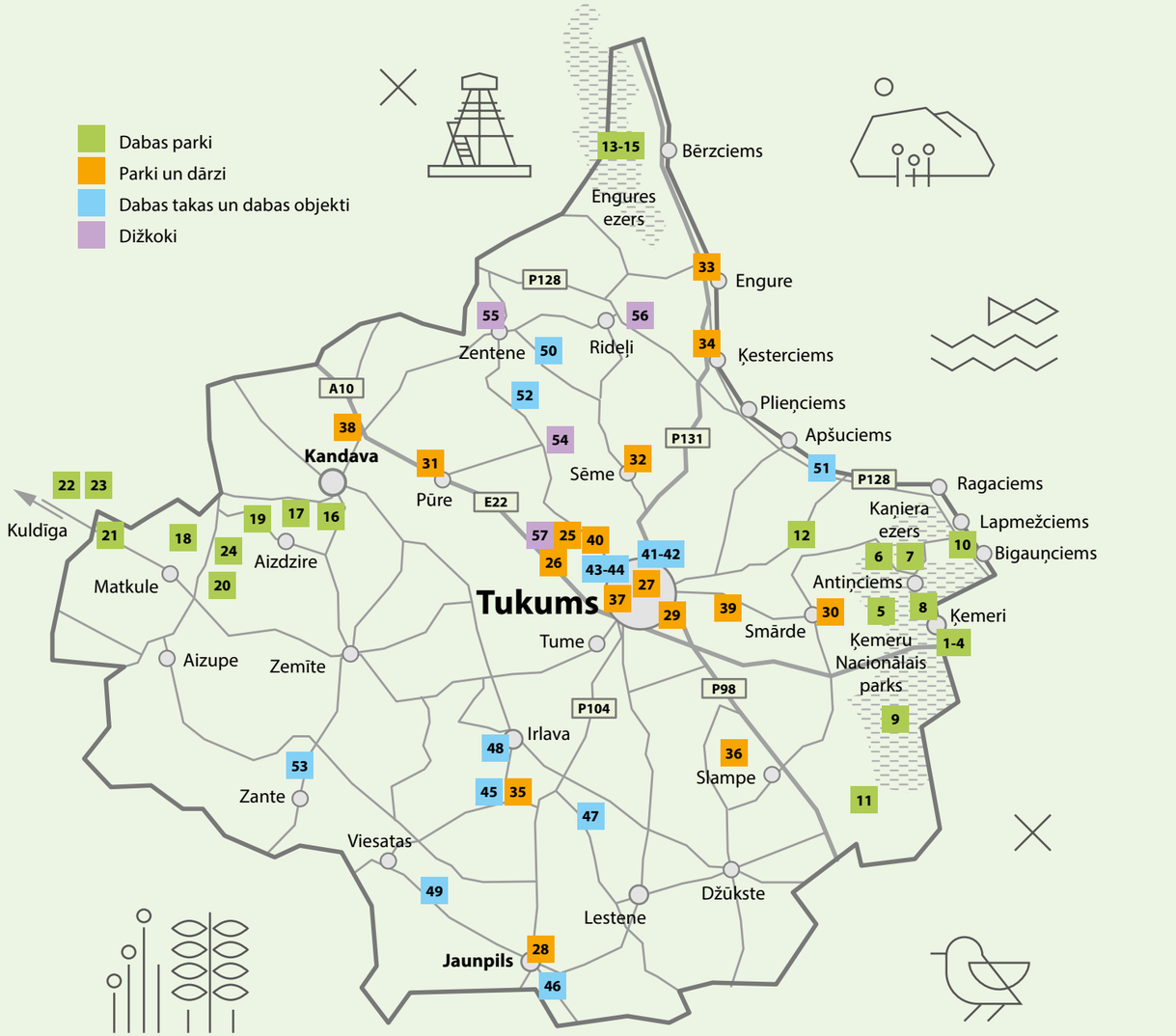

Tukuma tūrisma informācijas centrs
Talsu iela 5, Tukums,
Tukuma novads LV-3101
Tālr.: 63124451, 28311557
E-pasts: tic@tukums.lv
Facebook: Visit Tukums
Instagram: visittukums
www.visittukums.lv